

duurzaamgebouwd.nl

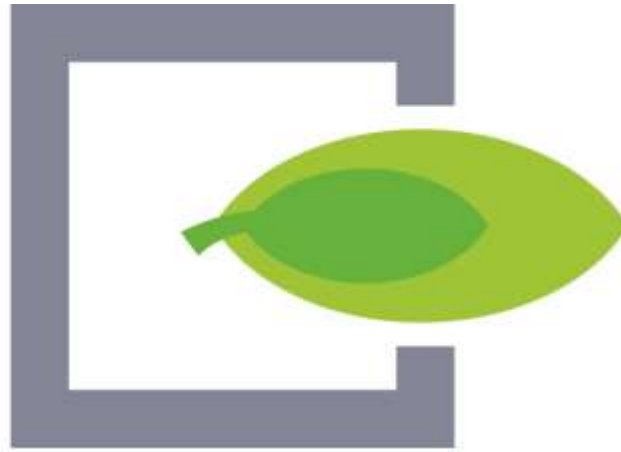
Welkom bij
Duurzaam Gebouwd Zorgvastgoed
* Zorg voor mens en vastgoed *
23 september 2014 - Haarlem

Moderator:

Wietse Walinga, directeur Duurzaam Gebouwd

Duurzaam Gebouwd

duurzaamgebouwd.nl

Het integrale platform

"KENNIS is het enige dat je kunt vermenigvuldigen door het te delen"

Verbinden

**WAAROM
MOEILIK DOEN
ALS
HET SAMEN KAN**

Loesje

Expertpanel Kennisplatform Duurzaam Gebouwd

Albert Hulshoff

Daan Bruggink

Harm Valk

Louis Cleef

Pim Peters

Andy van den
Dobbelaer

Ellis ten Dam

Harold Brocken

Maarten Epema

Richard Verbree

Anke van Hal

Eloi Budoel

Henry Kruijer

Marjet Ratten

Rinie van der Looij

Anne-Marie Bakhorst

Frank Donkers

Jaap Wiedenhoff

Marlon Huysmans

Robert Koolen

Arne Balvers

Frans de Haas

Jan-Willem
van de Groep

Martin Dubbeling

Raud Koornstra

Bèrdien van Overeem

Fred Kloet

Jeroen Troost

Michiel Haas

Stefan van Uffelen

Chris Bruijnes

Gert-Joost Peek

John Mak

Nikaj van Herman

Theo Ockhuijsen

Chris Zijdeveld

Guus Berkhout

Jón Kristjánsson

Onno Dwars

Titia Siertaema

Claudia Bouwens

Hans Korbe

Kees de Schipper

Paul de Ruiter

Coert Zachariasse

Hans de Jonge

Laurens de Lange

Paul van Bergen

Contentpartners Kennisplatform Duurzaam Gebouwd

activehouse INFO
NETWORK AND KNOWLEDGE SHARING

viA BK Architecture's delights

Partners Kennisplatform Duurzaam Gebouwd

duurzaamgebouwd.nl

- Contentpartners
- Partners
- Expertpanel
- Leden
- Lid worden
- Duurzaam Gebouwd Congres
- Building Holland
- Building Holland Talks
- Cursussen
- Duurzaam Gebouwd Zorgvastgoed
- Duurzaam Gebouwd Corporaties
- Duurzaam Gebouwd Op Locatie
- Duurzame 50 Vastgoed NL
- Floow2 Marktplaats
- De Gouden Kikker
- Supply Chain Award

zoeken

expertpanel

home

adverteren

contact

vacatures

bookstore

over duurzaam gebouwd

bouwen aan een betere toekomst

Een aanzienlijk deel van het wereldwijde energieverbruik en de daarbij behorende CO2 uitstoot wordt veroorzaakt door de gebouwde omgeving. Gelukkig komen er elke maand weer nieuwe innovatieve ideeën, producten en technieken op de markt die zorgen voor een "verduurzaming" van de gebouwde omgeving. Inzicht in al deze ontwikkelingen is noodzakelijk om met elkaar tot de beste gebouwen te komen!

even stilstaan bij het probleem

▶ play

duurzaam weblog

interviews Van der Sluis nieuwe partner Duurzaam Gebouwd

vrijdag 12 september 2014 @ 13:00 uur

Onlangs traden de Van der Sluis Technische Bedrijven toe als partner van Duurzaam Gebouwd. Aan de hand van dit interview stelt topman René van der Sluis zijn bedrijfsvisie uiteen.

magazines online

cursusaanbod

15 september 2014

Workshop Rekenen met Duurzaam Vastgoed

7 oktober 2014

Workshop: Greenlease in de praktijk

9 oktober 2014

Workshop: Esco's en

+ 65.000 bezoekers per maand

+ 8.000 Nieuwsbrief abonnees

+ 13.000 abonnees

Annemarie van Doorn:
**'De echte waarde van duurzaamheid
is maatschappelijke relevantie'**

27 | september 2014

Gebouwschil

Met o.a. rondetafelgesprek: 'Houtbranche richt pijl op regulering' en project: 'Effecten van wind'

Maatschappelijk vastgoed

Met o.a. rondetafelgesprek: 'Overheden moeten markt actief inschakelen' en project: 'Green School op Bal'

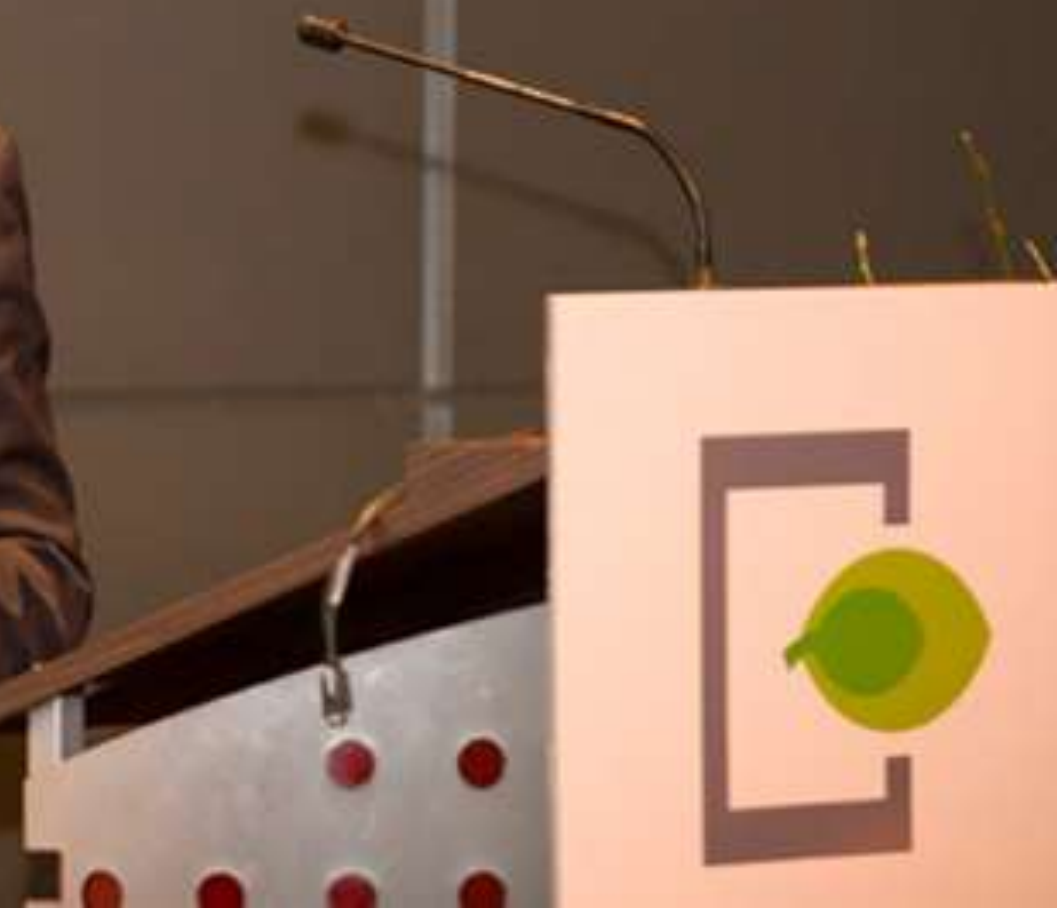

Duurzame prestaties garanderen:
sleutel bij renovatie woningvoorraad

'EPC vergelijkt appels, peren
en tomaten'

'Geld blijft belangrijk, maar
houdt bewoners niet bezig'

25 bijeenkomsten per jaar

A man with short grey hair, wearing a dark suit, white shirt, and red tie, is speaking on a stage. He is gesturing with his hands and has a microphone clipped to his lapel. The background is dark.

**+ 2.000 deelnemers
per jaar**

A man with dark hair, wearing a dark suit and a light-colored shirt, is standing next to a large presentation screen. He is looking at the screen. The screen displays the text 'Duurzaam Gebouwd' and 'Congres' with a logo of a green leaf inside a square frame. Below the screen, the text 'Thermisch Actieve Gebouwen' is visible on a blue background.

Duurzaam Gebouwd
Congres

**Thermisch
Actieve
Gebouwen**

Round Table Tour

Inspiratie & Studiereizen

+ 5.000 bezoekers in 2014

Duurzaam Gebouwd

Uw deelname vandaag is uw kennismaking.... ?

De volgende stap bespreken we graag samen!

duurzaamgebouwd.nl

Seminarreeks

'Zorg voor mens en vastgoed'

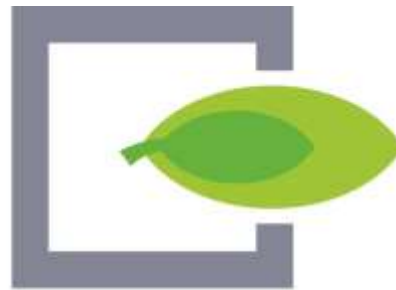
16, 18, **23** en 24 september

duurzaamgebouwd.nl

Zorgvastgoed

FACTS & TRENDS

duurzaamgebouwd.nl

Zorgvastgoed

FACTS & TRENDS **MARKTOMVANG**

52.000.000 m²

+ 800.000 m² per jaar (2010-2012)

20 miljard euro belegd vermogen (2014)

40-45 miljard euro (2040)

duurzaamgebouwd.nl

Zorgvastgoed

FACTS & TRENDS **FINANCIËEL**

- Beleggers: Pensioenfondsen, internationale investeerders en family offices
- Syntrus Achmea groeit in 4 jaar vanaf 100 naar 500 miljoen beleggingen in zorgvastgoed
- Eigen vermogen zorginstellingen groeit vanaf 2008 van 6 miljard naar 2012 tot 11 miljard euro

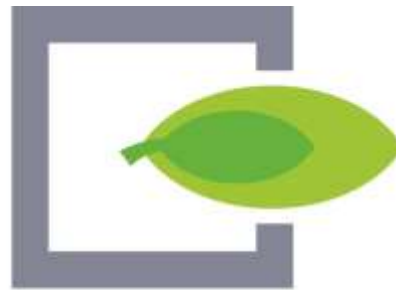

duurzaamgebouwd.nl

Zorgvastgoed

FACTS & TRENDS **DEMOGRAFIE**

- In 1950 was 30% 50 jaar of ouder
- In 2019 is 50% 50 jaar of ouder
- In 2040 4,5 miljoen 65 jaar of ouder
- Aantal 80+ verdrievoudigt de komende 30 jaar

duurzaamgebouwd.nl

Zorgvastgoed

FACTS & TRENDS SPELERS

- Zorginstellingen (als eigenaar of huurder)
- Corporaties (als eigenaar)
- Gemeente
- Beleggers
- Bouwers & (her) ontwikkelaars
- Adviseurs
- Leveranciers
- Energiebedrijven

duurzaamgebouwd.nl

Zorgvastgoed

FACTS & TRENDS **THEMA'S**

- Gezonde & Flexibele gebouwen
- Integrale gezondheidscentra ipv specifieke thema's
- (teruglopende) Financiering gezondheidszorg
- Zorgvastgoed onderdeel gebiedsontwikkeling
- Leegstand door oa langer thuiszorg
- Herontwikkeling oud vastgoed
- Nul op de meter
- Prestatiecontracten

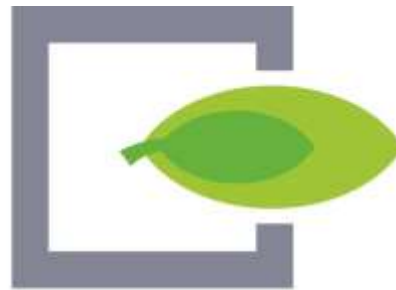
duurzaamgebouwd.nl

Zorgvastgoed

FACTS & TRENDS CONCLUSIE

Een speelveld met heel veel kansen voor alle betrokken partijen.

Hoe gaan we die kansen samen benutten?

duurzaamgebouwd.nl

Zorgvastgoed

FACTS & TRENDS **CENTRALE VRAAG**

**Hoe zorgen we samen voor gezonde, flexibele
en rendabele gebouwen waar de gebruiker
centraal staat?**

duurzaamgebouwd.nl

Zorgvastgoed

PROGRAMMA

- Inzicht in strategisch vastgoedbeleid
- Voorbeeld integrale aanbod (try out)
- Financiering
- Het belang van gezond binnenklimaat

duurzaamgebouwd.nl

duurzaamgebouwd.nl

ZORGVASTGOED

Is mede mogelijk gemaakt door:

sikkens

Authorized dealer

duurzaamgebouwd.nl

ZORGVASTGOED

Is mede mogelijk gemaakt door:

sikkens

Authorized dealer

duurzaamgebouwd.nl

ZORGVASTGOED

Is mede mogelijk gemaakt door:

sikkens

Authorized dealer

duurzaamgebouwd.nl

draaijer+partners
geeft waarde

Strategisch vastgoed zorg

september 2014

duurzaamgebouwd.nl

draaijer+partners
geeft waarde

Welkom

Marco Sotthewes

Deze presentatie

1. Positie gezondheidszorg Nederland
2. Het zorgvastgoed
3. Investeren in zorgvastgoed
4. Vragen uit de zaal

Positie gezondheidszorg Nederland

Zorguitgaven onhoudbaar

“Van wat we in een jaar uitgeven aan basisonderwijs, kunnen we nog geen twee maanden zorg betalen.”

Bron: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

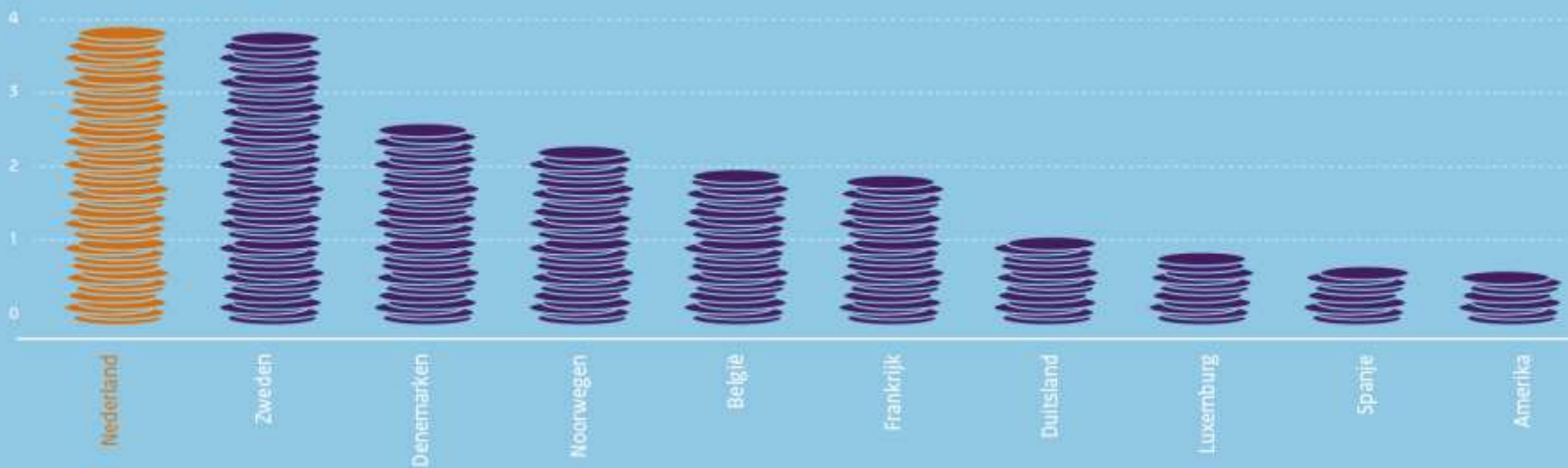
Hervorming langdurige zorg

Uitgaven langdurige zorg

18+
€ 3.000
AWBZ kosten
per volwassene
Nederlander in 2013

Uitgaven Langdurige zorg gerelateerd aan Bruto Binnenlands Product:

Hervorming langdurige zorg

Naar een betrokken samenleving

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Gevolg : afbouwen intramurale capaciteit

Klinische plaatsen ziekenhuizen

Verdwijnen verzorgingshuizen

Bedden capaciteit GGZ

Het Zorgvastgoed

Zorgvastgoed groter of kleiner dan kantorenmarkt ?

Meer zorgvastgoed

Bron kantoren : DTZ Zadelhoff 2014

Bron Zorg : PropertyNL 2013

Verdeling zorgvastgoed

Ziekenhuizen

Verzorgings- en verpleeghuizen

GGZ en Jeugdzorg

Gehandicaptenzorg

Welzijn

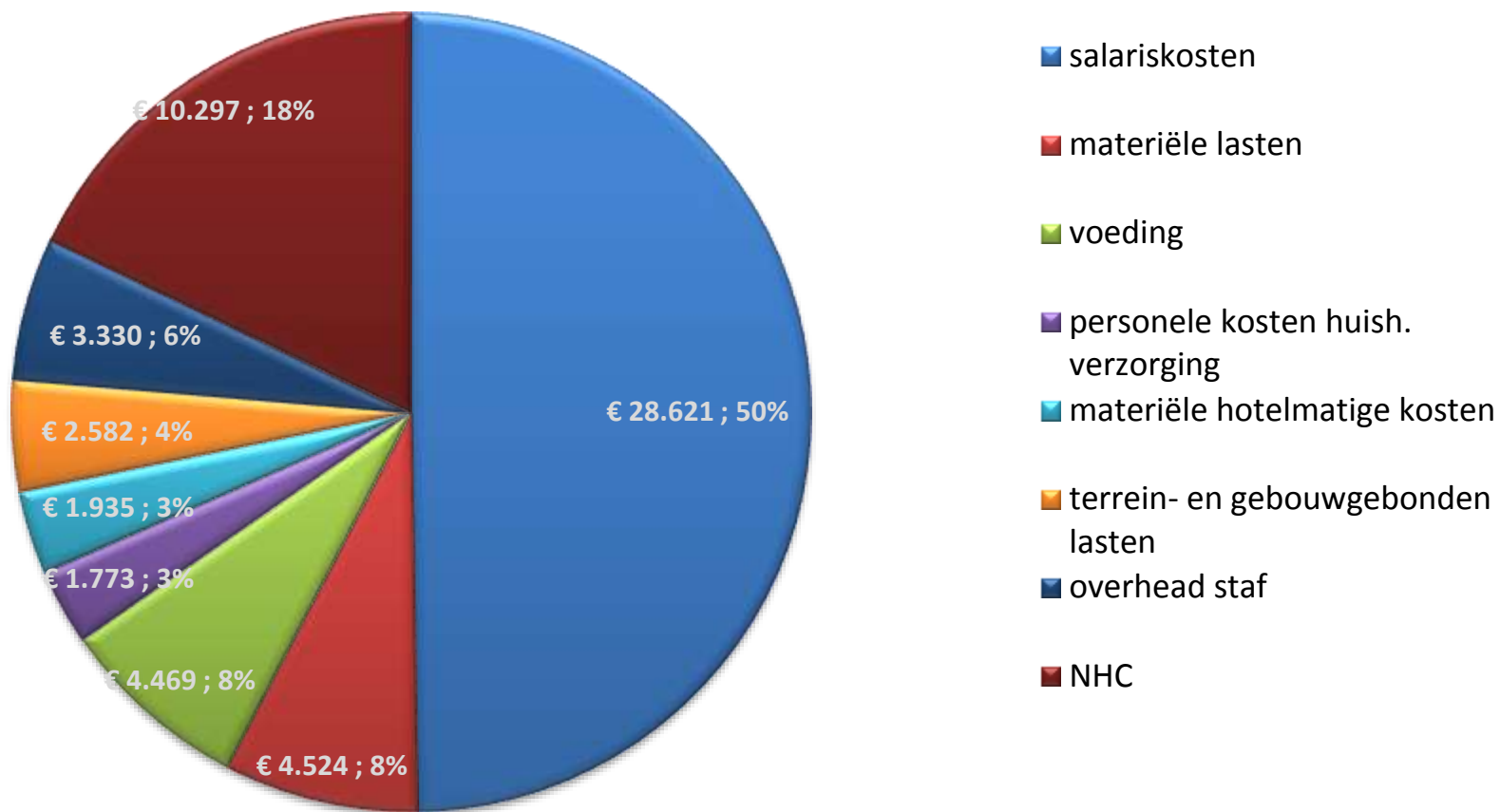

Vroeger

- 100 kamers
- 100% bezetting
- All-inclusive servicepakket voor alle bewoners
- Stabiele inkomsten uit nacalculatie

“Verzekerd recht”

All-in pakket AWBZ

Nu

- **80** kamers
- **90%** bezetting
- Geen dekking voor overhead functies
- Variabele inkomsten
- Services als diensten

20 tot 50% minder inkomsten

100% van het risico

Weinig strategie lange termijn

Zorginstellingen zijn intern gericht
Onvoldoende beeld bij concurrentiepositie
Weinig ervaring met klanttevredenheid huisvesting
Beleid zorgkantoren staat dit ook in de weg

Kansrijk

Kansarm

Vitaal

Niet-vitaal

Investeren in zorgvastgoed

Kansen voor investeerders

Vermogen zorginstellingen sterk toegenomen
Sale-lease-back en prestatiecontracten in trek
Langdurige partnerships mogelijk
Stabiel rendement lange termijn
Kijk verder dan stenen

Kansen voor Zorginstellingen

“Over 5 jaar wordt er naar verwachting circa € 650 miljoen per jaar aan beleggings- transacties gedaan in Nederlands zorgvastgoed. BAR loopt momenteel uiteen van 6% tot 9% over een periode van 10 jaar”

Bron: CBRE, 2014

“In de komende 3 jaar willen institutionele beleggers circa 1,5 miljard besteden aan zorgvastgoed. Voor circa 75% betreft het levensloopbestendige woningen of intramurale woningen in de Wlz

Bron: Syntrus Achmea, 2014

duurzaamgebouwd.nl

draaijer+partners
geeft waarde

Bedankt voor uw aandacht

Vragen uit de zaal ?

Marco Sotthewes

m.sotthewes@draaijerparkers.nl

(06) 29 60 88 53

duurzaamgebouwd.nl

ZORGVASTGOED

Is mede mogelijk gemaakt door:

sikkens

Authorized dealer

Meditain

Sylryk bv
Projectmanagement Energie- en Bouwmanagement

Welkom!

‘Zorg goed voor gebouw en technologie’

Meditain B.V.

Rob Schipper - Meditain
Sylvia Lisapaly-de Winkel - Sylryk

Kennismaking

- Sylvia Lisapaly-de Winkel - Directeur Sylryk
- Sylryk opgericht in 2002
- 2 Businessunits
  - Projectmanagement
  - Energie- en bouwmanagement

Kennismaking

- Rob Schipper - Directeur Meditain
- Meditain opgericht in 2011
- Professionaliseren van onderhoudsafdelingen MT
- Van beleid naar evaluatie
- Voldoen aan wet- en regelgeving

Waarom samen op het podium?

1. Mogelijkheid om opdrachtgevers te helpen met één verhaal
2. Twee vaak gescheiden werelden bijeen brengen
3. Gehele scope: van oud gebouw tot in gebruik en afvoer van technologie

Referenties

HET
GAST
EN
HUIS

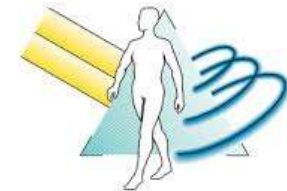

Erasmus MC
Universitair Medisch Centrum Rotterdam

Radboudumc

AMVEST

Medisch Spectrum Δ Twente

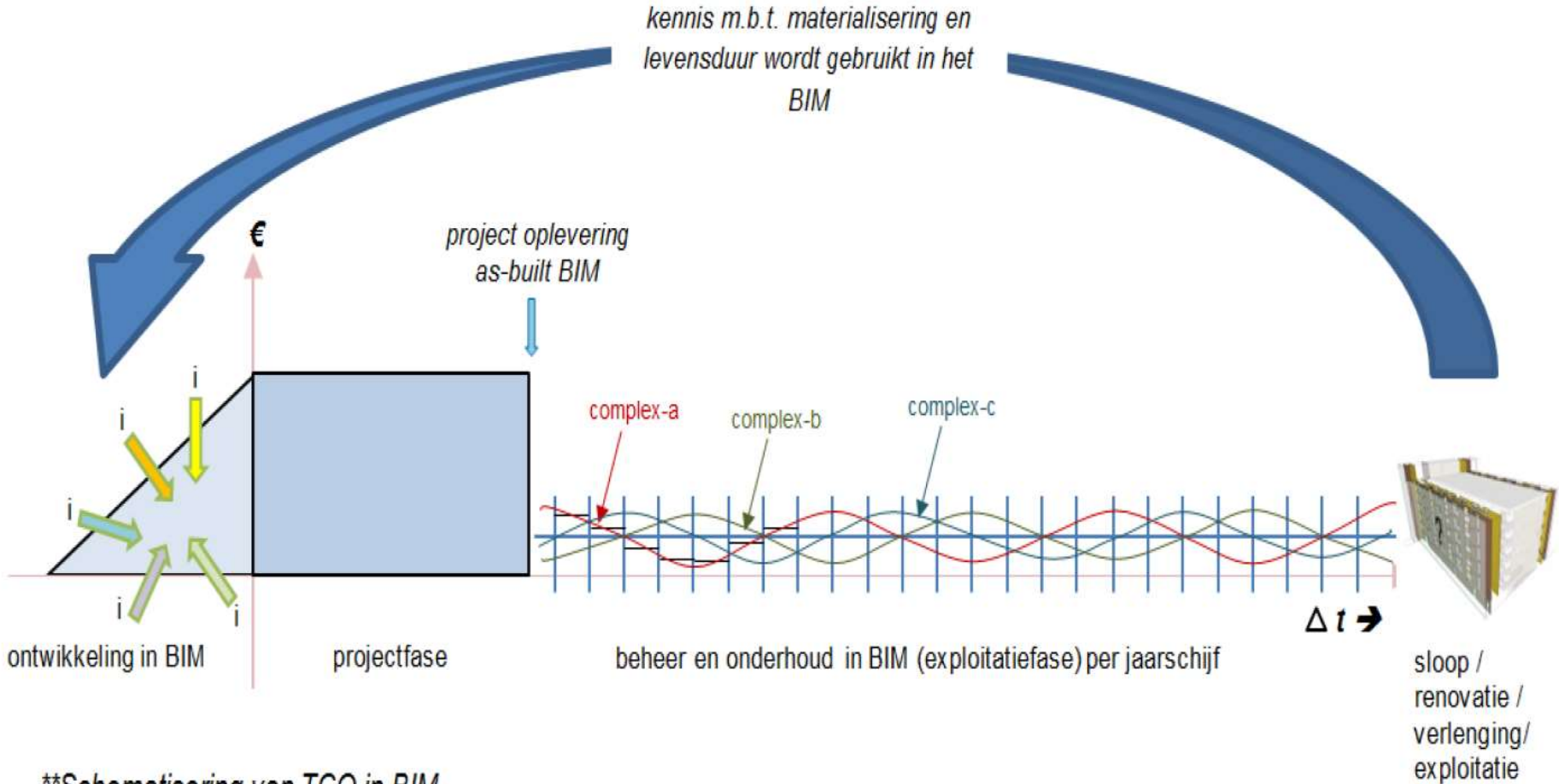
Universitair Medisch Centrum
Utrecht

Projectmanagement

- Sylryk altijd in de rol van gedelegeerd opdrachtgever
- Samenwerken zit in onze genen
- Toepassing methodiek van het BouwInformatieModel (BIM)
- Van haalbaarheid t/m beheer

Van begin tot eind

**Schematisering van TCO in BIM

Voordelen aanpak

- Samenwerken = vertrouwen
- Scenario denken (TCO)
- Flexibel en transparant
- Faalkosten reductie door virtueel bouwen
- In beheer kunnen monitoren op detailniveau
- Inzichtelijk en overzichtelijke MJOP en reservering onderhoudskosten
- Minder storingen voor gebruiker en bewoner
- Visueel voor alle partijen

Toegepast bij

- 75 Thomashuizen
- 27 Herbergiers
- 7 Gastenhuizen start ontwikkeling in 2014
- 50 Gastenhuizen in 10 jaar = ambitie

Projecten

Ede

Streefkerk

Brummen

Oudenbosch

Emmen

Kengetallen

Zorgconcept	Aantal bewoners	Gemiddeld aantal BVO in m2	Gemiddelde aankoopprijs locatie	Bouwkosten per m2	Gemiddelde BAR	Gemiddelde bouwtijd
Thomashuis	8	720	€ 667.958,-	€ 671,-	6,36% Norm: 6%	144 dagen
Herbergier	16	1.524	€ 890.731,-	€ 802,-	7,29% Norm: 6,25%	190 dagen
Combinatie van beide	24	2.479	€ 1.364.562,-	€ 856,-	6,35% Norm: 6,25%	208 dagen

Oud en nieuw

Oud en nieuw

Zorgcongres 2014

Oud en nieuw

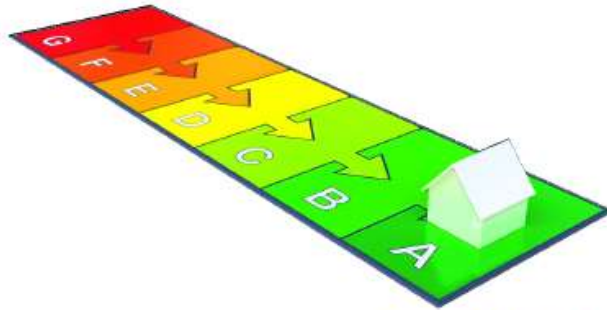

Zorgcongres 2014

Energie label woning

Afgegeven conform de Regeling energieprestatie gebouwen.

Veel besparingsmogelijkheden

Weinig besparingsmogelijkheden

Uw woning

Labelklasse maakt vergelijking met woning(en) van het volgende type mogelijk.

Woongebouw met niet zelfstandige woonruimte(s)

Gebruiksoppervlak

1.048,1 m²

Opnamedatum

8 februari 2012

Energie label geldig tot

8 februari 2022

Afmeldnummer

712168880

Adviesbedrijf

Syltryk Energie- en Bouwmanagement B.V.

Inschrijfnnummer

IKB1688/091KB1687/09

Handtekening

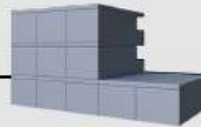
Energie label op basis van een ander representatief gebouw of gebouwdeel? nee
Adres representatief gebouw of gebouwdeel:

Standaard energiegebruik voor uw woning

Energiegebruik maakt vergelijking met andere woning(en) mogelijk.

- Het standaard energiegebruik is de jaarlijkse hoeveelheid primaire energie die nodig is voor de verwarming van uw woning, de productie van warm water, ventilatie en verlichting.
- De eventuele opbrengst van een zonnepaneel wordt hiervan afgetrokken.
- Het energiegebruik wordt berekend op basis van de bouwkundige eigenschappen en de installaties van uw woning.
- Bij de berekening wordt uitgegaan van het gemiddelde Nederlandse klimaat, een gemiddeld aantal bewoners en gemiddeld bewonersgedrag.
- Het standaard energiegebruik wordt uitgedrukt in de eenheid 'megajoules', dit is gebaseerd op elektriciteit (kWh), gas (m³) en warmte (GJ).

A
(zie toelichting in bijlage)

Straat
Diamantstraat
Nummer/toevoeging
7
Postcode
6713 TL
Woonplaats
Ede

372.157 MJ
(megajoules)

10.449 kWh (electriciteit)
7.839 m³ (gas)
0 GJ (warmte)

Duurzaamheid

- Warmtepompboiler
- Zonneboiler (niet mogelijk i.v.m. rijksmonument)
- Zonnepanelen (niet mogelijk i.v.m. rijksmonument)

Labels en filosofieën

BREEAM® NL

GPR

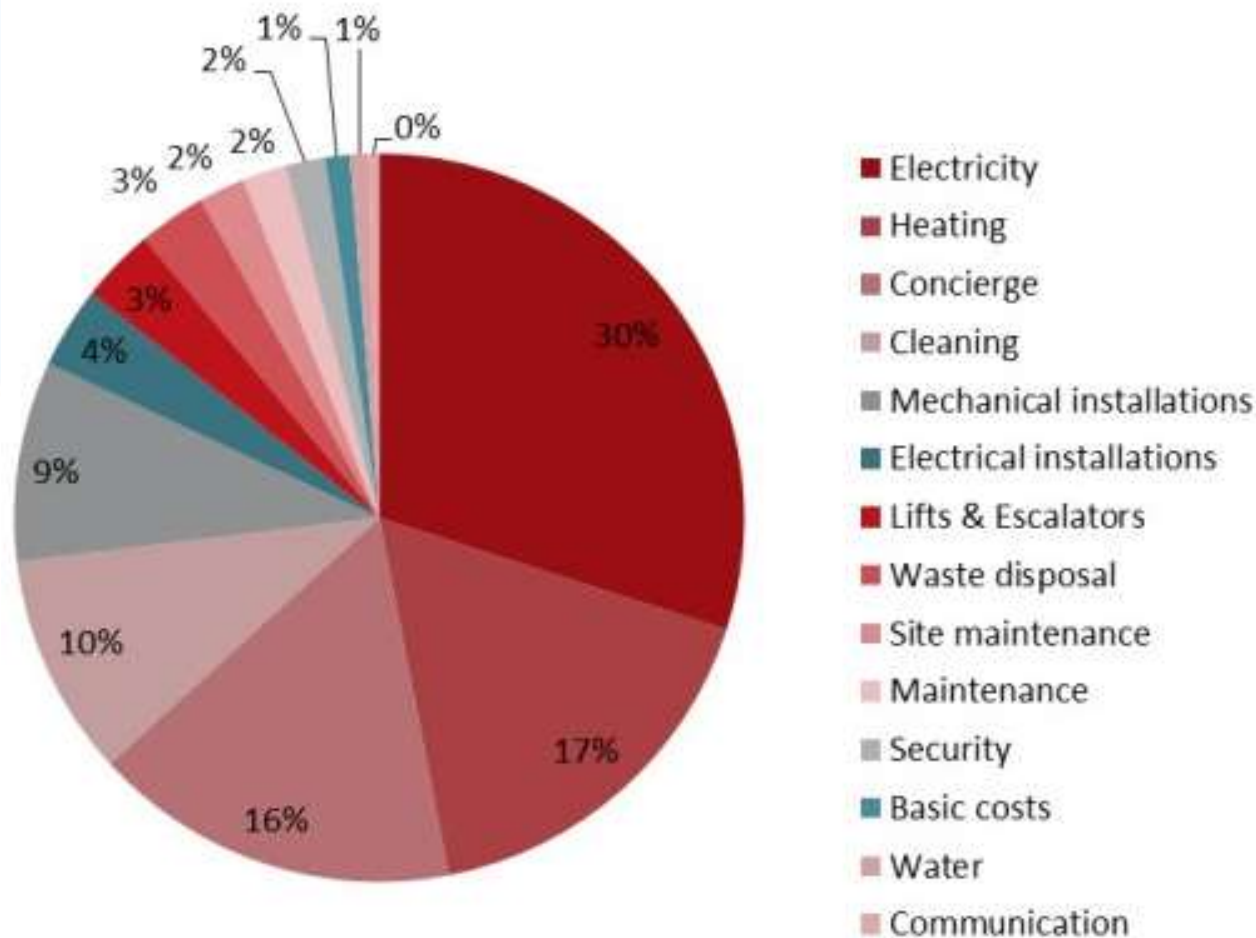
GEBOUW

Wat is de richtlijn?

- In onze optiek is deze er niet
  - Afhankelijk van situatie
  - Eigenaar (belegger, particulier, corporatie, etc.)
  - Afhankelijk van visie
- Wel grote gemene delers
  - Inzicht in kwaliteit van het gebouw (conditie)
  - Inzicht in energetische aspecten van het gebouw

Servicekostenopbouw

Huidige label

Toekomstig label

Huidig gem. energieverbruik afgelopen 3 jaar

Nieuwe energielasten

Besparende maatregelen

Terugverdientijd

Jaarlijkse energiebesparing

Resultaten besparing

MJOP Traditioneel

Meerinvestering

MJOP Duurzaam

Terugverdientijd

0-investeringsmoment

Jaarlijkse besparing €

Lagere servicekosten en verhoging huur (gelijkblijvende totaal lasten huurder/gebruiker)

Servicekosten bij gelijkblijvende huur (lagere totaal lasten / huurder gebruiker)

Overzicht gebouwscores

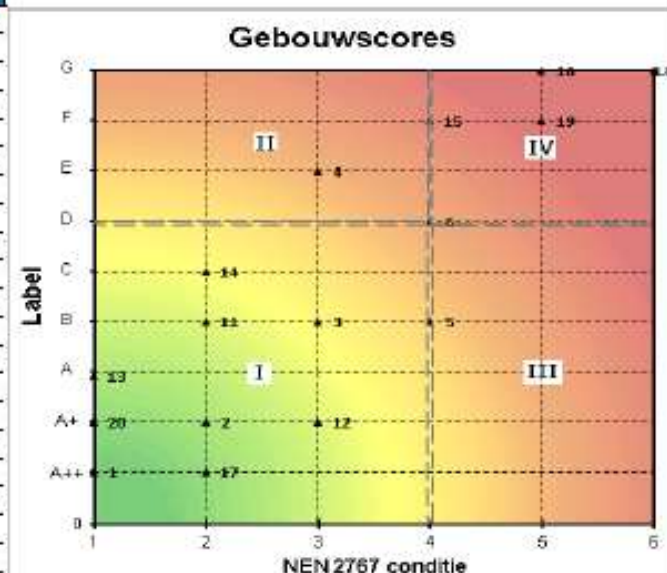
Overzicht gebouwscores

Opdrachtgever: Fictief Real Estate
Project: Gebouwscore onderzoek

Datum: 24-03-13
Versie: 1.0

Status		Locatie				EPA		NEN 2767		
Code	Soort object	Adres	Huis nr.	Inv.	Postcode	Plaats	EI-index	EPA-U label	Conditie	Status
1	Winkel	Fictief gebouw 1	91		7317 AE	Apeldoorn	0,50	A++	1	nieuwbouwkwaliteit
2	Winkel	Fictief gebouw 2	91		7317 AE	Apeldoorn	0,70	A+	2	goed
3	Winkel	Fictief gebouw 3	91		7317 AE	Apeldoorn	1,16	B	3	redelijk
4	Winkel	Fictief gebouw 4	91		7317 AE	Apeldoorn	1,66	E	3	redelijk
5	Winkel	Fictief gebouw 5	91		7317 AE	Apeldoorn	1,15	D	4	matig
6	Kantoor, bijeenkomst	Fictief gebouw 6	91		7317 AE	Apeldoorn	1,15	D	4	matig
7	Winkel	Fictief gebouw 7	91		7317 AE	Apeldoorn	1,15	E	8	nader onderzoek nodig
8	Winkel	Fictief gebouw 8	91		7317 AE	Apeldoorn	0,75	F	7	nader onderzoek nodig
9	Bijeenkomst	Fictief gebouw 9	91		7317 AE	Apeldoorn	1,15	G	9	niet te inspecteren
10	Winkel	Fictief gebouw 10	91		7317 AE	Apeldoorn	1,50	E	9	niet te inspecteren
11	Winkel	Fictief gebouw 11	91		7317 AE	Apeldoorn	1,14	B	2	goed
12	Winkel	Fictief gebouw 12	91		7317 AE	Apeldoorn	0,70	A+	3	redelijk
13	Kantoor	Fictief gebouw 13	91		7317 AE	Apeldoorn	0,88	A	1	nieuwbouwkwaliteit
14	Winkel	Fictief gebouw 14	91		7317 AE	Apeldoorn	1,29	C	2	goed
15	Winkel	Fictief gebouw 15	91		7317 AE	Apeldoorn	1,88	F	4	matig
16	Winkel	Fictief gebouw 16	91		7317 AE	Apeldoorn	2,00	G	5	slecht
17	Bijeenkomst	Fictief gebouw 17	91		7317 AE	Apeldoorn	0,90	A++	2	goed
18	Winkel	Fictief gebouw 18	91		7317 AE	Apeldoorn	2,48	G	6	zeer slecht
19	Winkel	Fictief gebouw 19	91		7317 AE	Apeldoorn	1,76	F	5	slecht
20	Winkel	Fictief gebouw 20	91		7317 AE	Apeldoorn	0,51	A+	1	nieuwbouwkwaliteit

EPA-U label

ZUINIG

A++

A+

A

B

C

D

E

F

G

NIET ZUINIG

NEN 2767 Gebouwscore

1 = Nieuwbouwkwaliteit

2 = goed

3 = redelijk

4 = matig

5 = slecht

6 = zeer slecht

7 = nader onderzoek nodig

8 = niet te inspecteren

Diagram toelichting:

Toelichting op het assen-kruis binnen de diagram Label/NEN 2767 conditie:

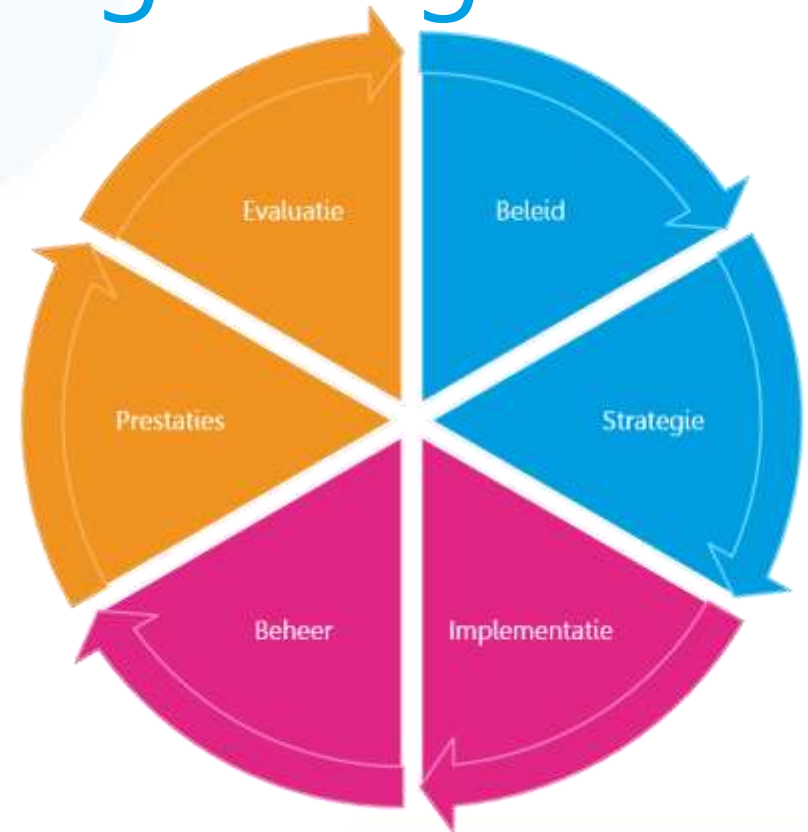
Per portefeuille is de verdeling binnen het diagram op te geven aan de hand van beleidsnormen en grenswaarde.

- I** Objecten binnen dit quadrant voldoen aan de gestelde beleidsnormen van de opdrachtgever. Label D en NEN 2767 score 4 worden geharmoniseerd als maximum score.
- II** Objecten binnen dit quadrant voldoen niet aan de gestelde beleidsnormen van de opdrachtgever. Enkel een labelverbetering zorgt ervoor dat dit object binnen de gestelde eisen valt.
- III** Objecten binnen dit quadrant voldoen niet aan de gestelde beleidsnormen van de opdrachtgever. Zowel een labelverbetering als een NEN-2767 conditie verbetering zijn nodig om aan de gestelde eisen te voldoen.
- IV** Objecten binnen dit quadrant voldoen niet aan de gestelde beleidsnormen van de opdrachtgever. Zowel een labelverbetering als een NEN-2767 conditie verbetering zijn nodig om aan de gestelde eisen te voldoen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met forse investeringen om deze objecten te laten voldoen aan de gestelde eisen van de opdrachtgever.

Technologie in gebruik

- Waar gaat het om?
  - Alle medische technologie om zorg te leveren
- Onderwerpen van gesprek
- Van 'ik wil iets kopen' tot 'dat apparaat voeren we af'

Onze werkzaamheden

- Begeleiden van reorganisatietrajecten
- Opstellen beleidsplannen
- Optimaliseren van primaire processen
- Aantoonbaar maken van prestaties
- Herinrichting van onderhoudbeheersystemen
- ...

Wat zien we om ons heen?

- Verschillen in de manier van organiseren
- Oplopende kosten bij de inzet van medische technologie
- Veel externe verantwoording
  - NZa en IGZ
  - Lokale overheden
  - Verzekeraars

Verschillen in organiseren

- Zelfde doel, andere organisatievormen
  - Het wiel opnieuw uitvinden
  - Stuurinformatie m.b.t. onderhoud en beheer?
-
- Ons advies:
    - Beschrijf wat je wilt bereiken en hoe
    - Deel kennis en leer van elkaar
    - Meten is weten!

Oplopende kosten

- Inefficiëntie in organiseren
- ‘Meer en meer’ onderhoud
- Toenemende complexiteit technologie

- Ons advies:
  - Implementeer organisatiemodel
  - Optimalisatie onderhoud
  - Wat heb je echt nodig?

Externe verantwoording

Nederlands Instituut voor Accreditatie in de Zorg

Rijksoverheid

Inspectie voor de Gezondheidszorg
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Nederlandse Federatie van
Universitair Medische Centra

Externe verantwoording

- Veel spelregels
- Veel instanties
- Moeite om de juiste stappen te zetten

- Ons advies:
  - Maak er een project van
  - Interne kartrekker
  - Ziekenhuis brede aanpak

Dank voor uw aandacht, heeft u vragen?

Sylvia Lisapaly-de Winkel
Sylryk

T +31(0)55 5766898

E slisapaly@sylryk.nl

I www.sylryk.nl

Rob Schipper
Meditain

T +31(0)33 7600092

E r.schipper@meditain.nl

I www.meditain.nl

duurzaamgebouwd.nl

ZORGVASTGOED

Is mede mogelijk gemaakt door:

sikkens

Authorized dealer

Zorgvastgoed

FACTS & TRENDS **CENTRALE VRAAG**

**Hoe zorgen we samen voor gezonde, flexibele
en rendabele gebouwen waar de gebruiker
centraal staat?**

duurzaamgebouwd.nl

Zorgvastgoed & Slimme Financiering

ir. George Müller MRE
george.muller@platform31.nl
06-34855943

Innovatieprogramma
van Platform31

EnergieSprong

Hoe u de energienota slim kunt inzetten voor de nieuwe zorg.

EnergieSprong

Ouderenzorg

Gehandicapenzorg

Geestelijke
gezondheidszorg

Voor wie? Langdurige zorg

Jeugdzorg

Zorgvastgoed-
beheerders en
eigenaren

Partijen samenbrengen

Zorginstellingen

Bouwconsortia

- Draait om kasstromen
  - Interest Coverage Ratio (ICR)

$$ICR = \frac{\text{resultaat}}{\text{rente}} = 1,3..1,4$$

- Debt Service Coverage Ratio (DSCR)

$$DSCR = \frac{\text{resultaat}}{\text{rente} + \text{aflossing}} = 1,0..1,2$$

Bekostiging zorgvastgoed

- Nacalculatie
- Normatieve huisvestingscomponent
- Scheiden van wonen en zorg
(extramuralisering)

Het oude kader

College bouw zorginstellingen

· Sitemap
· Contact
· Links
· English

Bouwcollege

College bouw
zorginstellingen

Postbus 3056
3802 GB Utrecht
T (033) 248 31 00
F (033) 248 31 99
E cbz@bouwcollege.nl
I www.bouwcollege.nl

College bouw
zorginstellingen

Postbus 3056
3802 GB Utrecht
T (033) 248 31 00
F (033) 248 31 99
E cbz@bouwcollege.nl
I <http://www.bouwcollege.nl>

BOUWKOSTENNOTA 2008

Uitgebracht aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Vastgesteld door het College bouw zorginstellingen op 19 mei 2008

© College bouw zorginstellingen, 2008
Rapportnummer 615
ISBN/EAN: 978-90-8517-102-7

AWBZ-voorzieningen

Prestatie-eisen voor nieuwbouw

Vastgesteld door het College bouw zorginstellingen op 18 december 2008

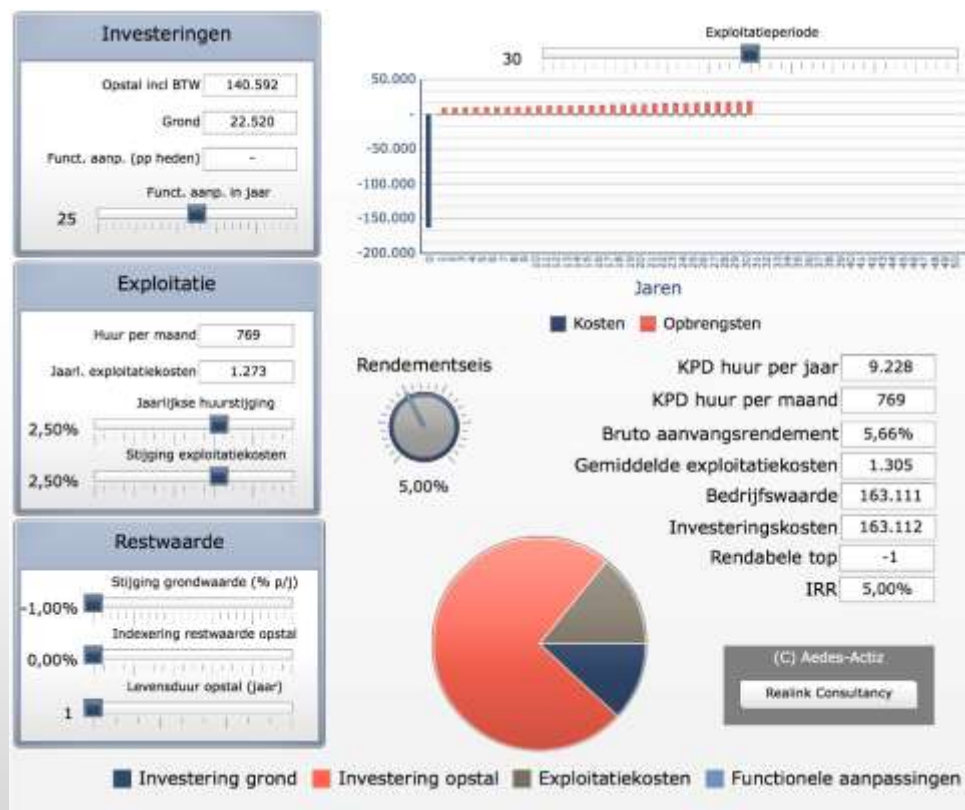
Goedgekeurd door de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport op 26 februari 2007

Rapportnummer 0.02E

ISBN 978-90-8517-081-9

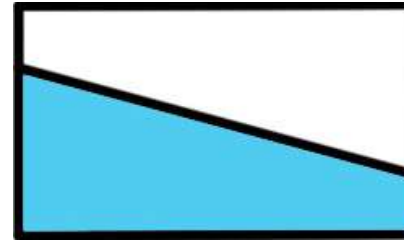
Normatieve Huisvestingscomponent

- Investering
- 30 jaar exploiteren
- NHC stijging 2,5%
- Instandhouding 0,8%
- Leegstand 3%
- Rente 5,0%

Nacalculatie vs NHC

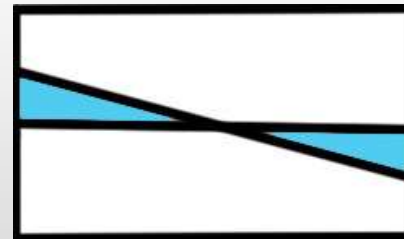
Nacalculatie

NHC

Verlies

Winst

Scheiden van wonen en zorg vs extramuraliseren

Onderdeel van ZP-prijs	Zorgfuncties	Persoonlijke verzorging
		Verpleging
		Begeleiding
		Dagbesteding
		Behandeling
	Verblijfscomponenten	Schoonmaakservice
		Maaltijdservice
		Receptie-, restaurant-, winkelvoorziening, magazijn, Logistiek, wasservice, geestelijk verzorging et cetera
	Wooncomponenten	Gas, water, licht (eigen appartement)
		Gas, water, licht (algemene ruimten)
		Huurdersonderhoud
		Eigenaarsonderhoud
Geen onderdeel van ZP-prijs	Kapitaallasten (nacalculatie en vanaf 2012 geleidelijk NHC's)	Kapitaallasten zorggebonden ruimten
		Kapitaallasten individuele ruimten

Bij scheiden van wonen en zorg gaat cliënt zelf betalen voor rood gemarkeerde onderdelen

(maar blijft sprake van een integraal pakket).

Bij extramuralisering van ZP 1 t/m 3 en 4 (50%) wordt alleen geïndiceerd voor de blauwe functies.

Het wordt al maar minder...

- Geen garanties meer van overheid
- Zorginstelling loopt vastgoedrisico
- Bij extramuralisering geen dekking voor zorginfrastructuur
- Plus...

De paradox

Het Financieele Dagblad | Dinsdag 3 september 2013

Economie & Politiek

ZORG VERDIENMODEL

Verzorgingstehuis wordt bedrijf

Instellingen in de langdurige zorg moeten verlies nemen op vastgoed en tegelijkertijd investeren

Joels Heijn en Eva Rooijers
Amsterdams

Verzorgingstehuizen moeten naarstig op zoek naar nieuwe manieren om geld te verdienen. Hun oude verdienmodel staat onder druk doordat ouderen langer thuis blijven wonen. Deze ontwikkeling komt in een stroomversnelling als in 2015 alleen de intensievere verpleeghuiszorg nog vergoed wordt vanuit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), de volksverzekering voor langdurige zorg. Dit betekent dat verzorgingstehuizen snel leger worden. Dat is een aanslag op de omzet en op het eigen vermogen omdat er afgeboekt wordt op het vastgoed. Het wordt nu lastig om de benodigde investeringen te doen, in bijvoorbeeld omscholing van personeel om over te kunnen schakelen naar een nieuwe werkwijze. Het economisch bureau van ING zette vier verschillende strategieën op een rij die verzorgingstehuizen kunnen inzetten om de veranderingen het hoofd te bieden. Zo kunnen instellingen in verzorgingstehuizen in de jaren ombouwen in woonwijken. Deze zwaarde zorg blijft nog wel in

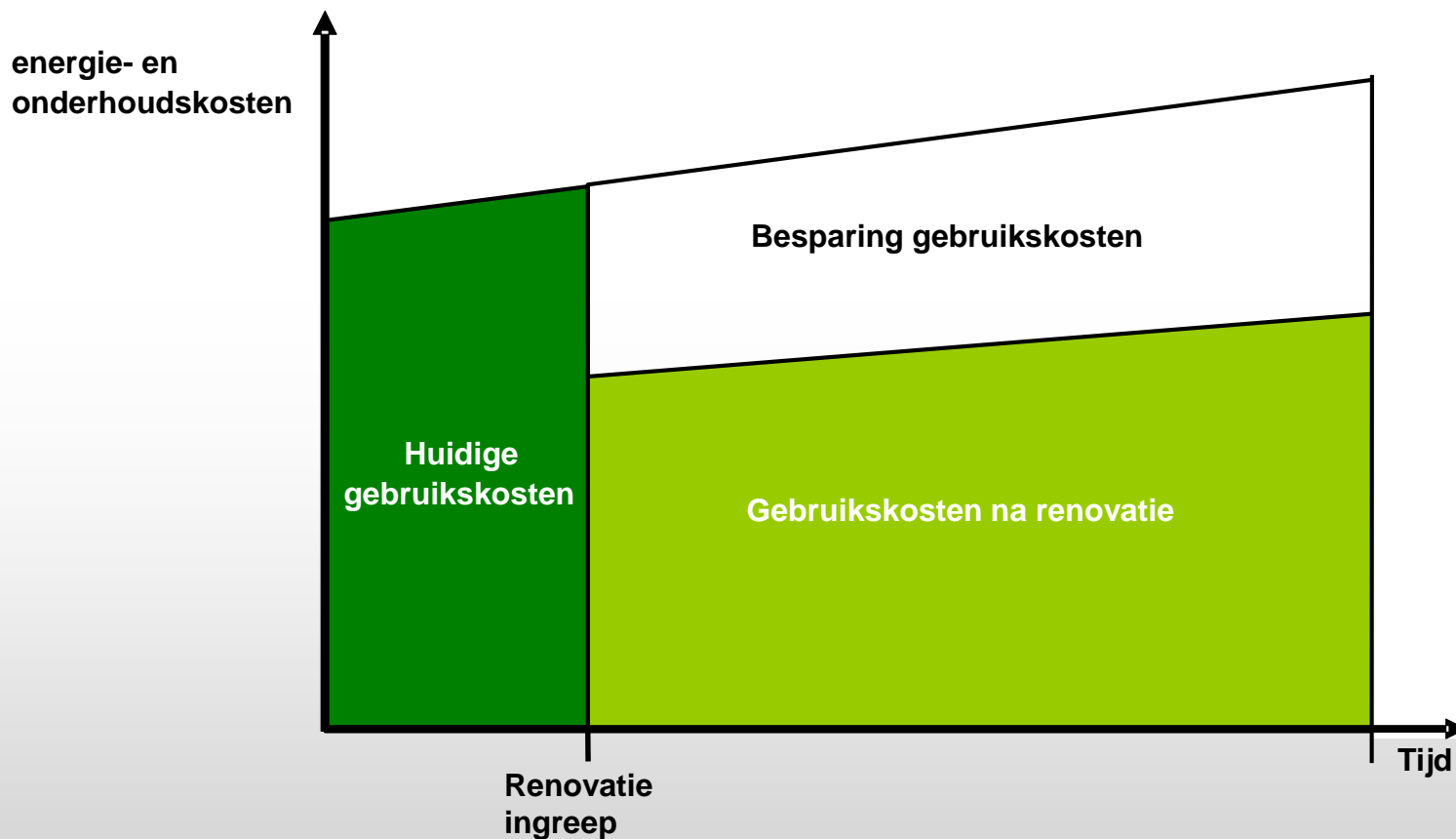

TEHUIZE
Afbouwen
miljoen
euro
op

Juni
Amst

D
2

Investeren met de energierekening

€ 2.100.000

Multiplier

23,2

Levensduur (jaar)

20

Stijging energieprijzen

6,0%

Rendementseis

4,0%

Energierkening

€ 6.000.000

Besparingsambitie

50%

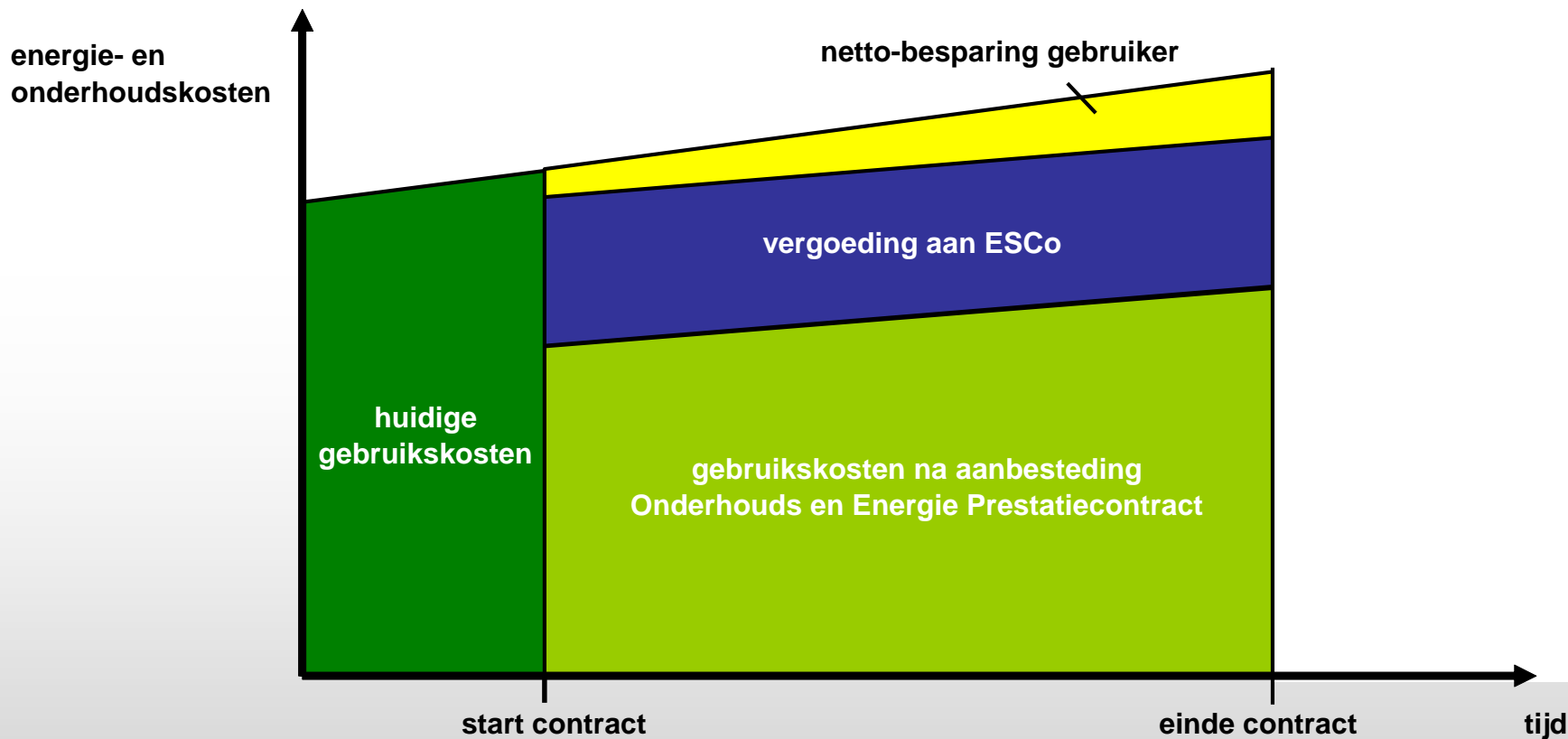
Terug naar zorgr:

30%

€ 48.687.950

Esco-model

Slim en snel proces Amstelring

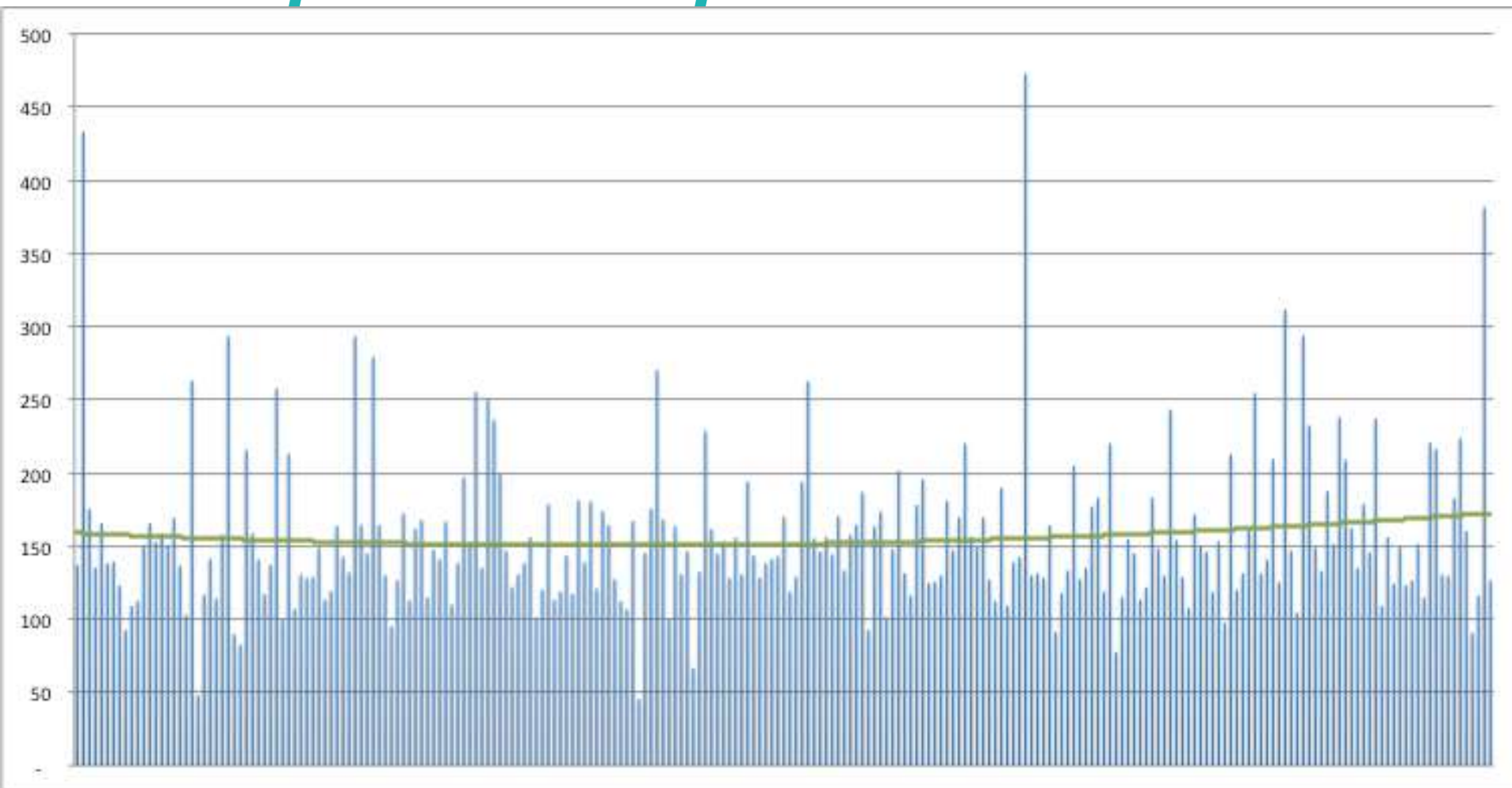
De gunningsdag en het 'Slim&Snel-proces'

<http://www.youtube.com/watch?v=qiVRQG7KFqY>

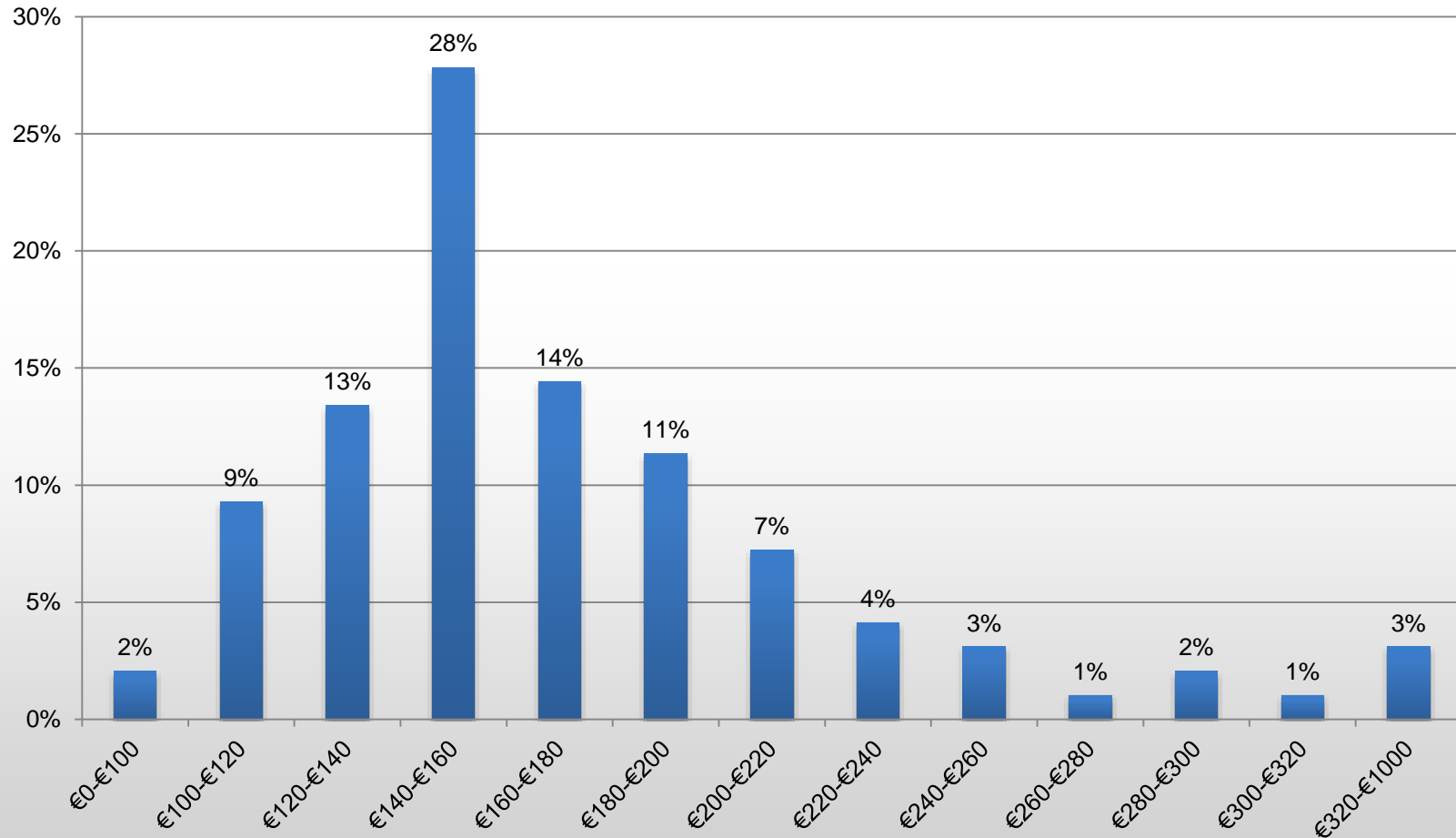
De DREAM-propositie

[http://www.youtube.com/watch?v=uenRcqvw7SU
U&feature=youtu.be](http://www.youtube.com/watch?v=uenRcqvw7SU&feature=youtu.be)

Verbruik ouderenzorg Euro per maand per cliënt

Histogram Verbruik Ouderenzorg

Vergoeding versus daadwerkelijke Energiekosten

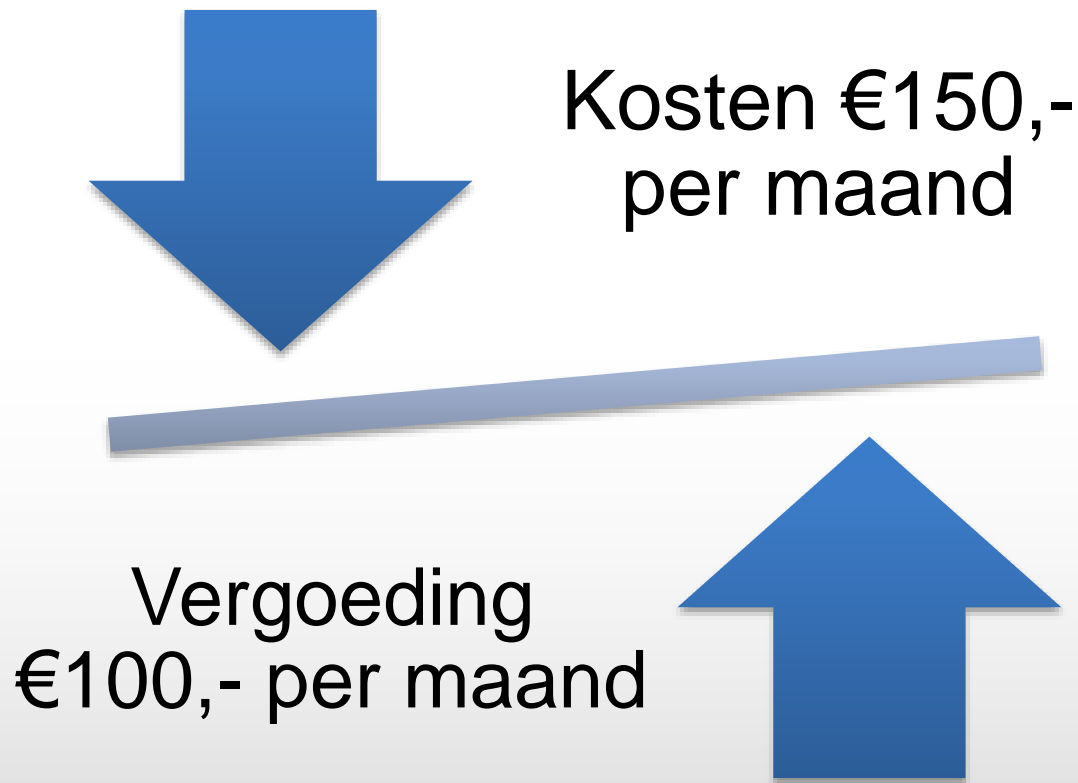
	0	BVO	ZZP terrein en gebouw	Energie	Energie/m²/and	Energie / m2 BVO
ZZP 1 -ZB		74,9	€ 1.284	€ 428	€ 36	€ 6
ZZP 2 -ZB		78,7	€ 1.679	€ 560	€ 47	€ 7
ZZP 3 -ZB		84,4	€ 2.023	€ 674	€ 56	€ 8
ZZP 4 -ZB		81,9	€ 2.335	€ 778	€ 65	€ 10
ZZP 5 -ZB		69,4	€ 3.264	€ 1.088	€ 91	€ 16
ZZP 6 -ZB		69,2	€ 3.266	€ 1.089	€ 91	€ 16
ZZP 7 -ZB		71,5	€ 3.877	€ 1.292	€ 108	€ 18
ZZP 8 -ZB		73,7	€ 4.549	€ 1.516	€ 126	€ 21
ZZP 9 -ZB		67,3	€ 3.173	€ 1.058	€ 88	€ 16
ZZP 10 -ZB		73,8	€ 3.173	€ 1.664	€ 139	€ 23
ZZP 3 -MB				€ 834	€ 70	€ 10
ZZP 4 -MB					€ 78	€ 11
ZZP 5 -MB				€ 1.258	€ 105	€ 18
ZZP 6 -MB				€ 1.259	€ 105	€ 17
ZZP 7 -MB				€ 1.518	€ 127	€ 20
ZZP 8 -MB				€ 1.742	€ 145	€ 22
ZZP 9 -MB				€ 1.508	€ 126	€ 16
ZZP 10 -MB			€ 1.872	€ 1.891	€ 158	€ 24
				gemiddeld	€ 98	€ 15

Gemiddelde Energiekosten
ouderenzorg:

€155,-

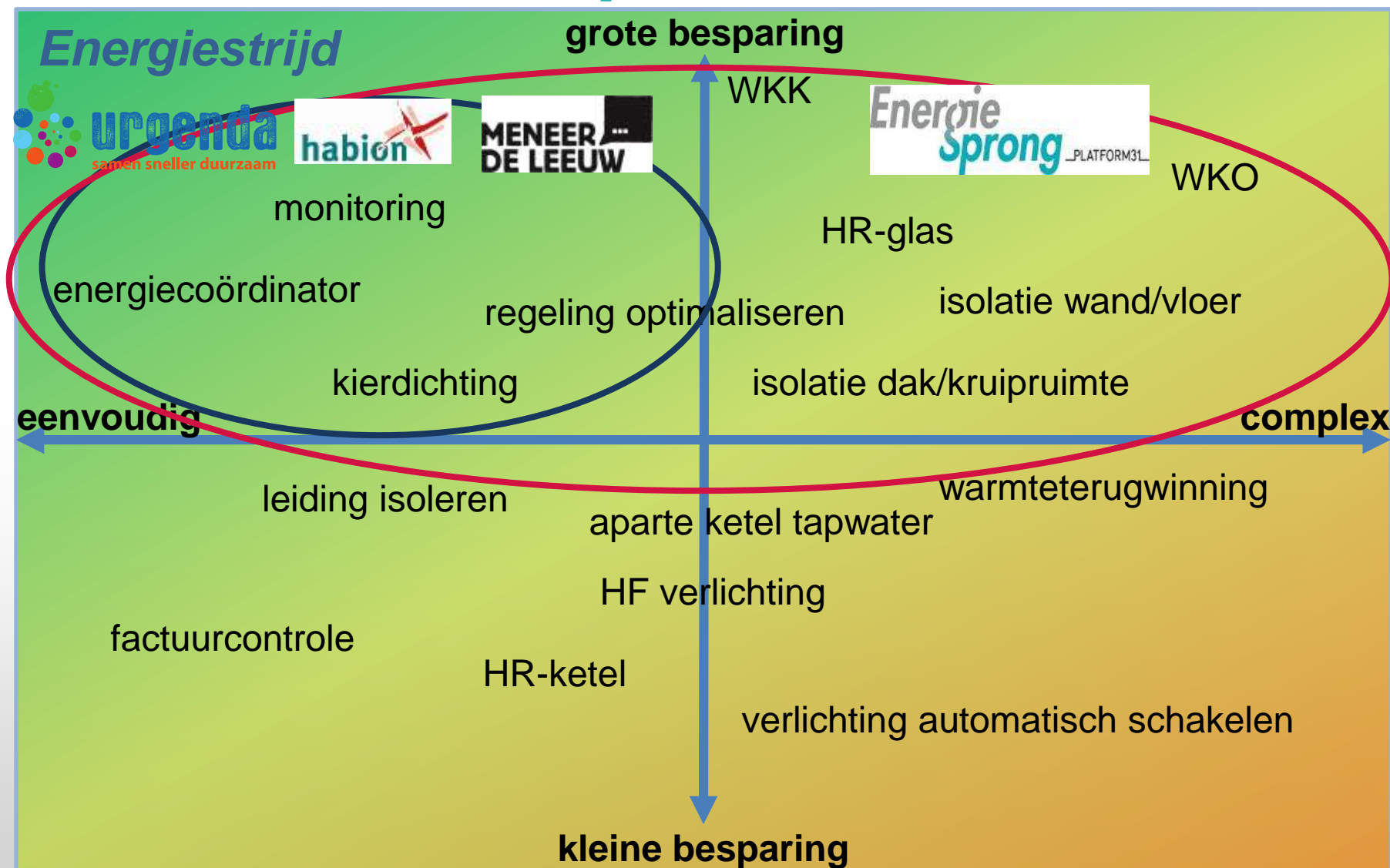
per cliënt per maand!

Mismatch!

Ambitie vs complexiteit

Zorgvastgoed

FACTS & TRENDS **CENTRALE VRAAG**

**Hoe zorgen we samen voor gezonde, flexibele
en rendabele gebouwen waar de gebruiker
centraal staat?**

duurzaamgebouwd.nl

duurzaamgebouwd.nl

ZORGVASTGOED

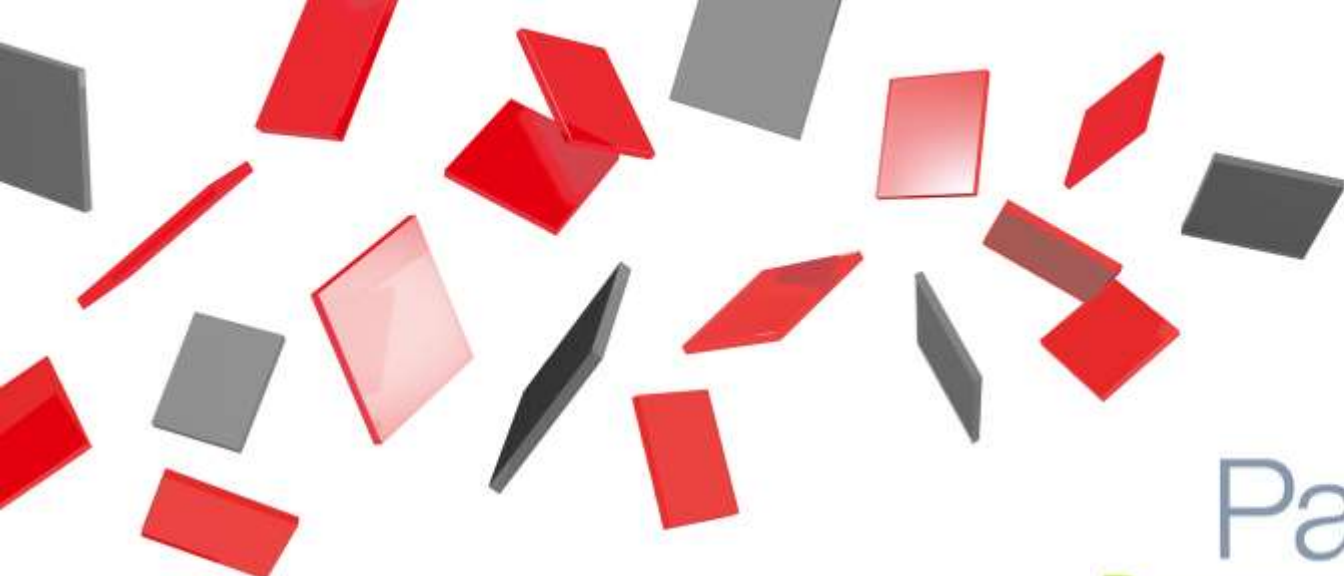
Is mede mogelijk gemaakt door:

sikkens

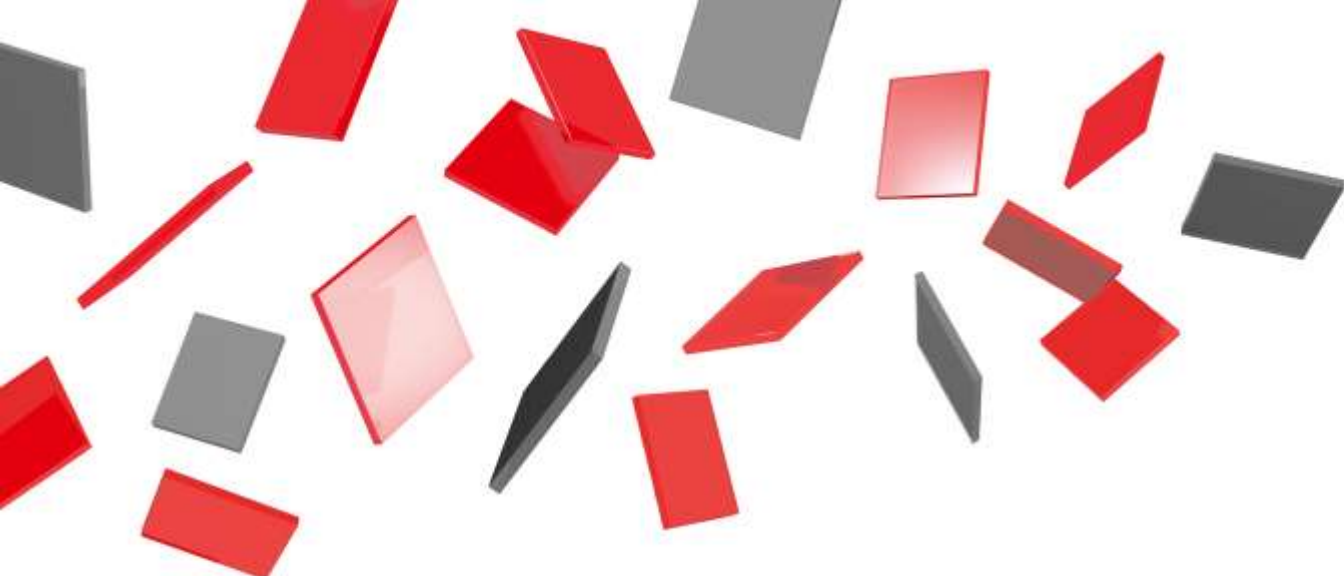

Authorized dealer

WELKOM

Gezond binnenklimaat

in de zorg ?

Goed binnenklimaat

Temperatuur

Luchtsnelheid

CO₂

Geluid

Zonlicht

Luchtvochtigheid

combinatie van thermisch binnenklimaat en luchtkwaliteit

Belangrijk voor kwetsbare groepen!

Er is wetgeving op het gebied van:

- + Vallen
- + Ventilatie-eisen / CO₂
- + Uitglijden
- + Geluid
- + Schadelijke stoffen
- + Drinkwaterkwaliteit
- + Voedsel
- + Brand
- + Enz.

+ **Richtlijnen t.a.v. temperatuur en vochtigheid ?**

Wereld natuurrampen 2006

	Land	Oorzaak	Maand	Aantal doden
1	Indonesië	Aardbeving	mei	5778
2	Filipijnen	Tyfoon Durian	december	1399
3	Filipijnen	Aardverschuiving	februari	1112
4	Nederland	Hittegolf	juli	1000
5	België	Hittegolf	juli	940
6	China	Tyfoon Bilis	juli	820
7	Indonesië	Tsunami	juli	802
8	Oekraïne	Koudegolf	januari	801
9	Ethiopië	Overstroming	augustus	498
10	China	Typhoon Samoai	augustus	373

Bron: UN International Strategy for Disaster Reduction.

Hitteplan 2007

- + Drink voldoende
- + Houdt uzelf koel
- + Houdt uw woonruimte koel
- + Zorg voor elkaar

Hitteplan 2007 – wat hebben we tot nu toe bereikt

41%

is voorzien van zonwering

6%

is voorzien van koeling

Bron: onderzoek AMC

Nieuwe generatie ouderen

- + Vergrijzing
- + Gevolgen nieuwe zorgwet
- + Kwetsbaarheid vraagt een juist klimaat
- + Ervaring met comfortabel klimaat
- + Veeleisender

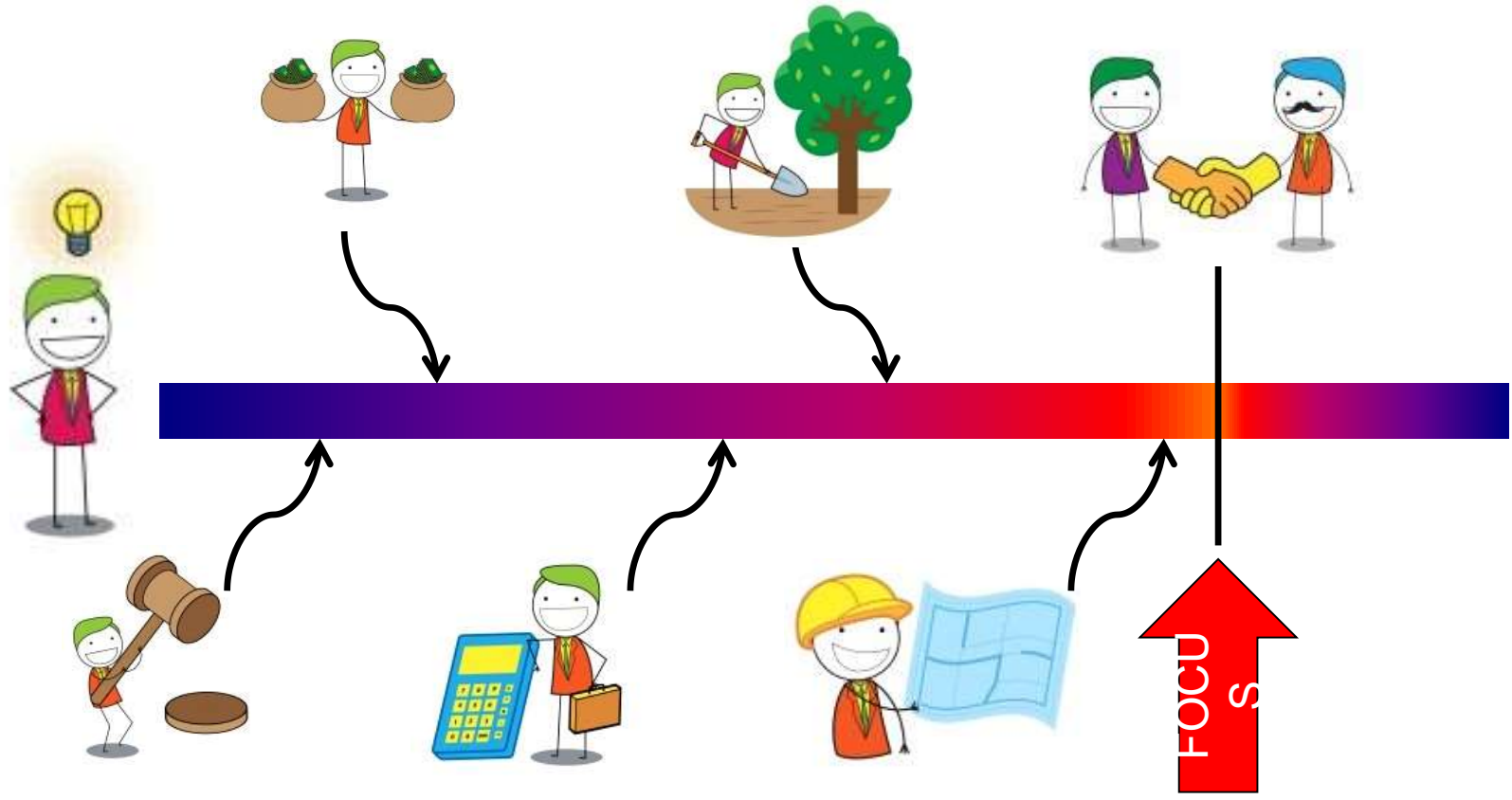
Budget voor een goed klimaat

Noodzaak koeling is bekend, maar.....

“de wens is er wel, het budget niet...”

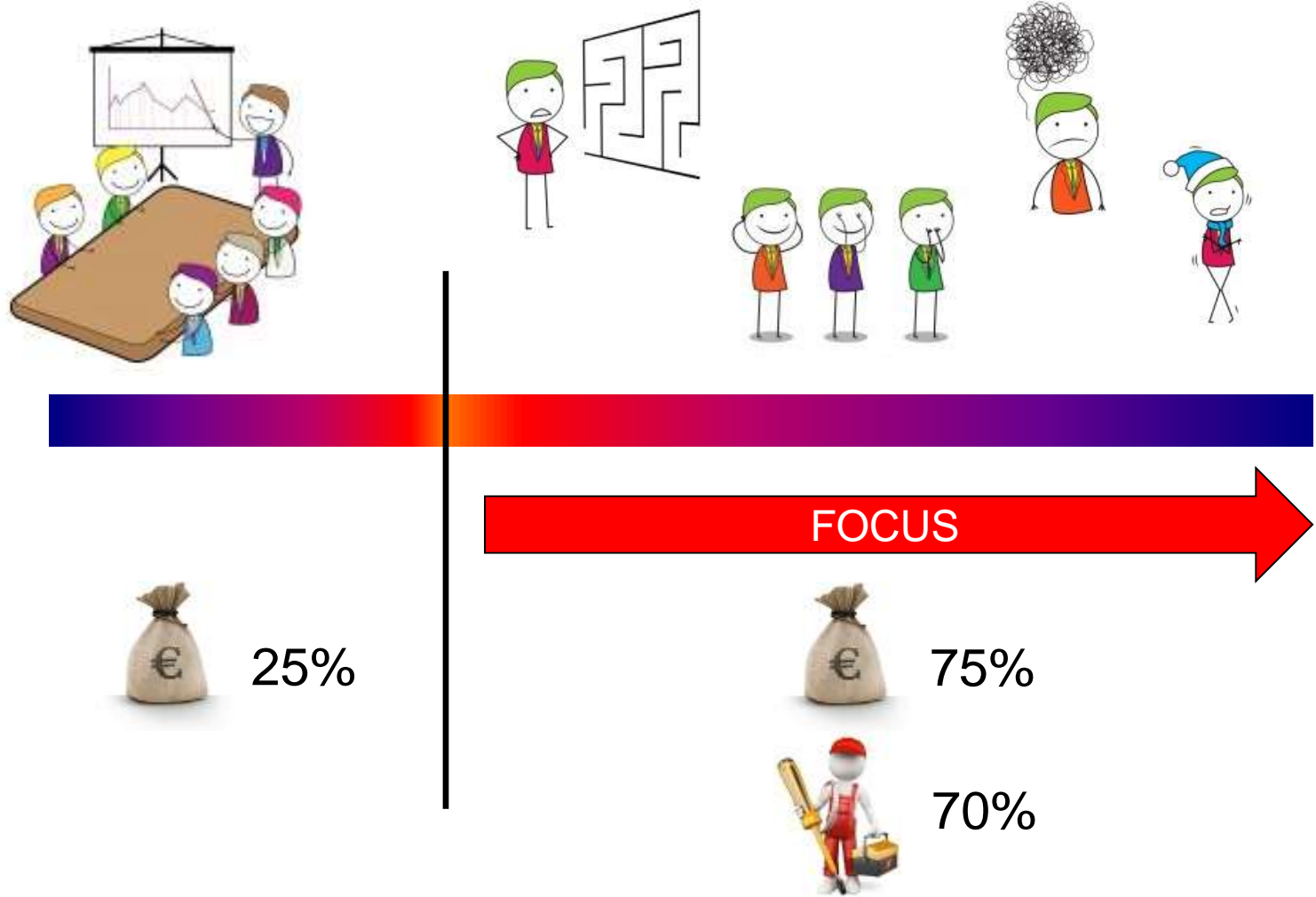

Huidige markt

Huidige markt

Bron: TVVL, Agentschap NL (RVO)

Voortraject

- + Wensen en eisen
- + Renovatie of nieuwbouw
- + Mogelijkheden duurzaamheid
- + TCO (Total Cost of Ownership)

Na de realisatie

- + Duurzame relatie onderhoudspartij / eindgebruiker
- + Monitoring installatie

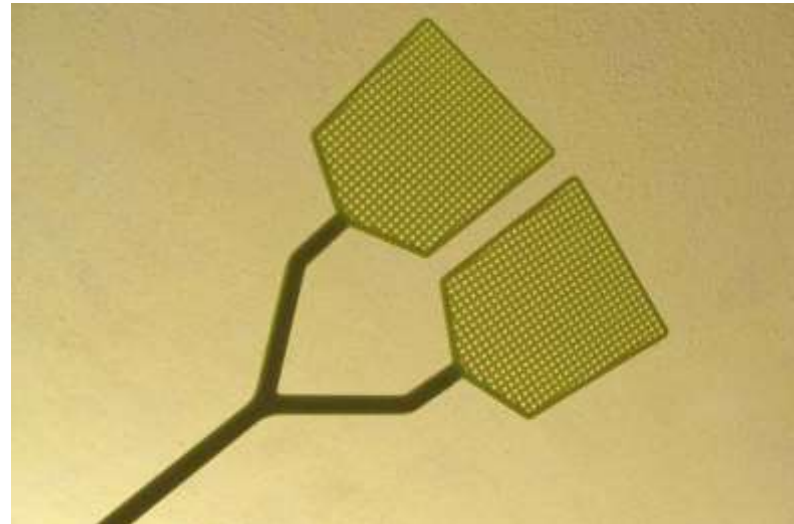
Wees creatief

- + Warmtepomp ipv airconditioning
- + Exploitatie vs investering
- + Voorbeeld nemen aan woningbouw (stroomversnelling)
- + Prestatiecontracten

2 vliegen in een klap

- + Comfortverhoging
- + Besparing energiekosten
- + Waardevermeerdering Vastgoed

Mogelijkheden huidige duurzame technieken

Vloerverwarming / vloerkoeling

Lage temperatuur radiatoren

Warmwater

Airconditioning / warmtepomp

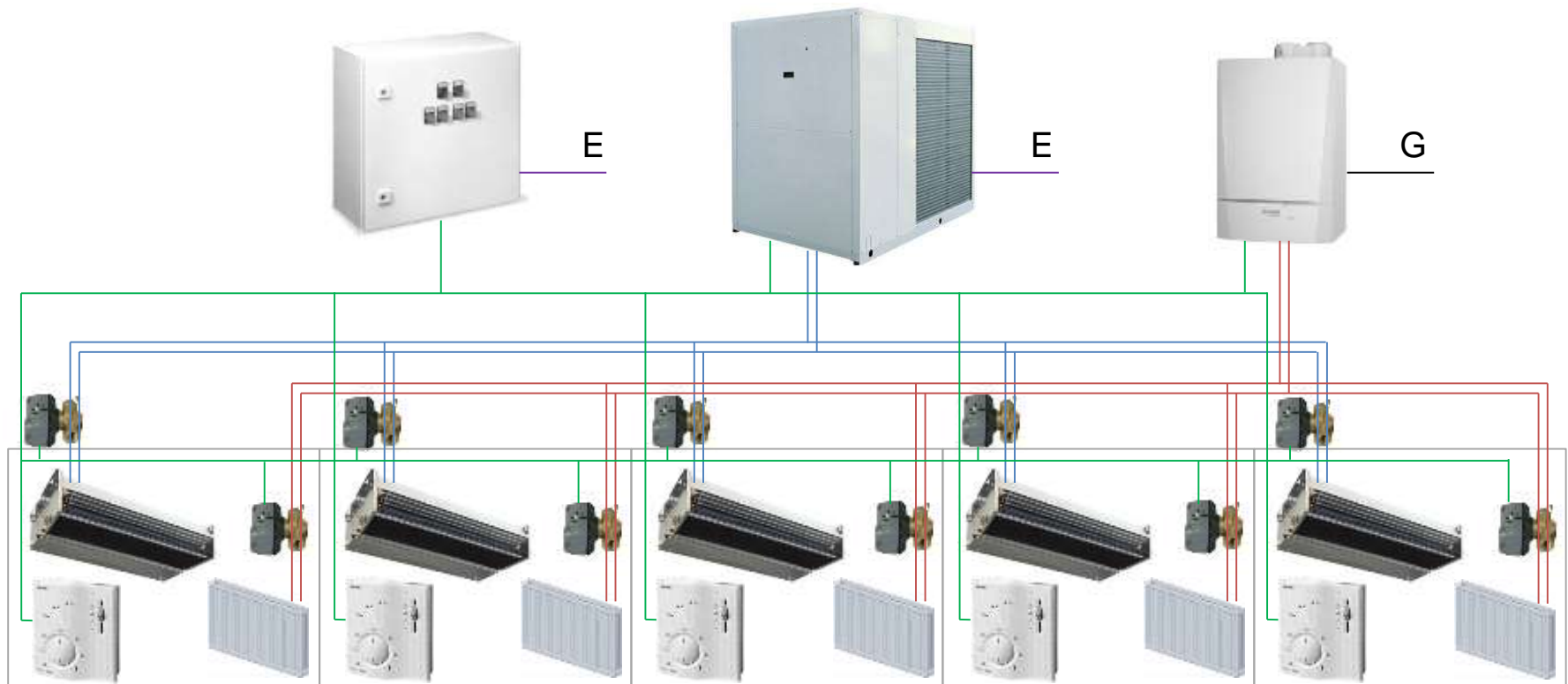

Ontwerpen met conventionele of duurzame technieken

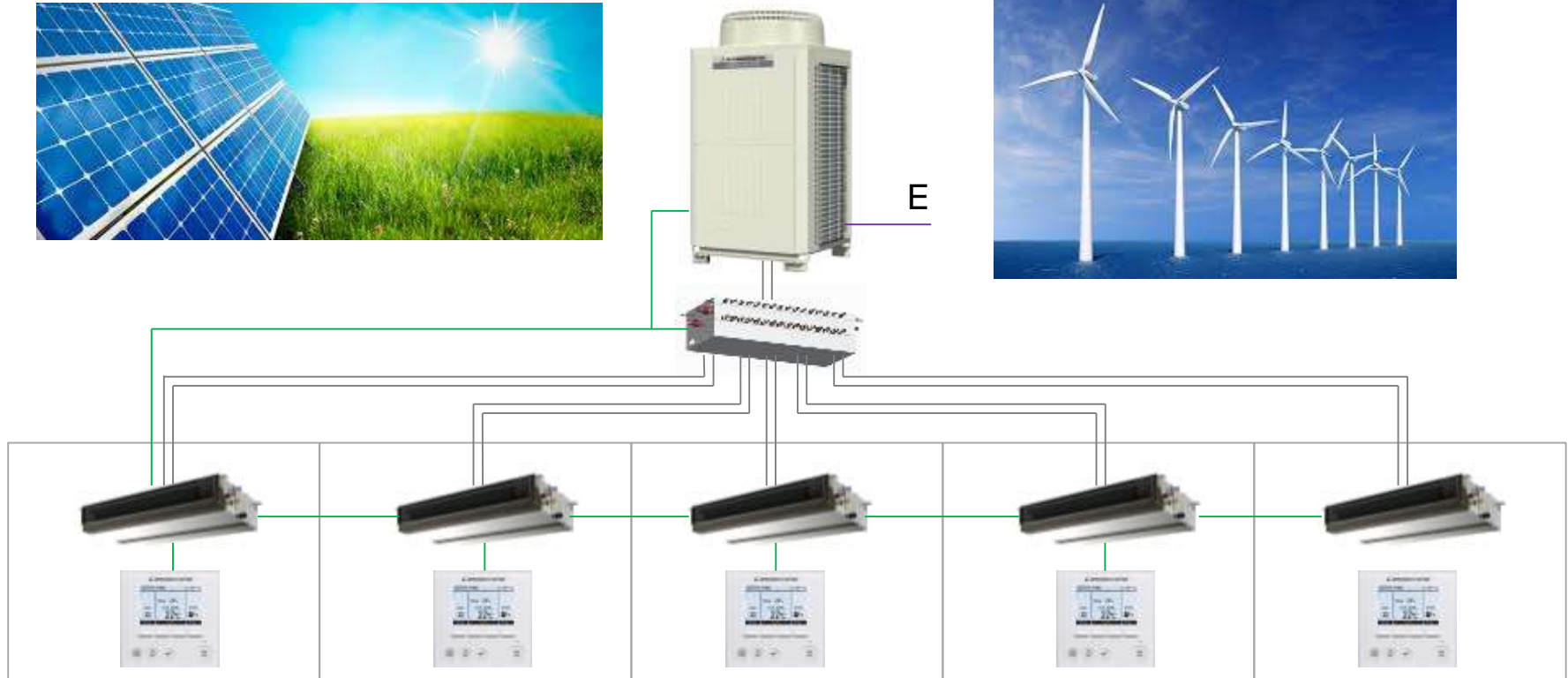
- + Zorgcomplex met verschillende functies
- + Hoofdverwarming en comfortkoeling is gewenst
- + Individuele regeling
- + Duurzaam concept

Huiskamer	Kantoor	Restaurant	Huisvesting Patiënt	Huisvesting Patiënt
-----------	---------	------------	------------------------	------------------------

Conventioneel ontwerp

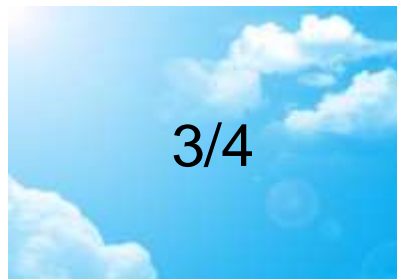
Alternatief duurzaam concept met gebruik hernieuwbare bronnen

Fossiele brandstoffen

Warmtepomp als duurzaam alternatief

1/4

Welke keuze maakt u

- + Investeer in duurzaamheid
- + Terugverdientijd
- + Comfortverhoging
- + Tevreden gebruiker
- + Waardeverhoging

- + Focus op investering
- + Voldoet aan de wensen gebruikers?
- + Hogere kosten op termijn

ZORG VOOR

COMFORT

DE OPA VAN
Loesje

Bedankt voor uw aandacht

www.mitsubishi-climatecare.nl

Zorgvastgoed

FACTS & TRENDS **CENTRALE VRAAG**

**Hoe zorgen we samen voor gezonde, flexibele
en rendabele gebouwen waar de gebruiker
centraal staat?**

duurzaamgebouwd.nl

Dank voor uw aanwezigheid

uw mening is belangrijk

Graag ontvangen wij uw evaluatieformulier!

Presentaties, evaluatie e.d. staan online op

www.duurzaamgebouwd.nl

Tot 16.30 uur

NETWERKBORREL

duurzaamgebouwd.nl

ZORGVASTGOED

Is mede mogelijk gemaakt door:

sikkens

Authorized dealer

